

Düşük Yapmış Evli Kadınların Bağlanma Yaralanmaları ile İlişki Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Analysis of the relationship between attachment injuries and relationship satisfaction in married women who have experienced miscarriage

Sare Terzi İlhan ^{1*} , Şerife Işık ²

¹ Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Amasya, Türkiye, sare.terzi@amasya.edu.tr

² Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye, serife7403@gmail.com

Article Info/Makale Bilgisi

Received/Geliş:
08.11.2022

Accepted/Kabul:
25.12.2022

Online/Çevrimiçi:
30.12.2022

*Corresponding Author

*Sorumlu Yazar

Öz: Bu çalışmanın amacı; düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmaları ile ilişki doyumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışmanın araştırma grubunu evliliği süresince en az bir kez düşük yapmış 152 evli kadın oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla "Kişisel Bilgi Formu", "Evlilikte Bağlanma Yaralanmaları Ölçeği" ve "İlişki Doyum Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, Sperman Rho Korelasyon Analizi, Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmaları ile ilişki doyumları arasında olumsuz yönde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Çocuk sahibi olan düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanması düzeyleri çocuk sahibi olmayanlardan daha düşükken, ilişki doyumları daha yüksektir. Ayrıca düşük yapmış evli kadınların çocuk sayıları arttıkça bağlanma yaralanması düzeyi azalırken, ilişki doyumları da artmaktadır. Son olarak düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmaları ve ilişki doyumlarının katılımcıların düşük deneyiminden nasıl etkilendiklerine ilişkin ifadelerine göre de farklılaştığı bulunmuştur. Düşük yapmanın ilişkilerini olumsuz etkilediğini ifade edenlerin bağlanma yaralanması düzeyleri, diğerlerine göre daha yüksektir. Çalışmadan elde edilen bulgular alanyazına dayalı olarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma Yaralanmaları, İlişki Doyumu, Düşük Yapma, Kadın Araştırmaları, Evlilik.

Cite this article/Atf:
Terzi İlhan S., Işık Ş.,
Düşük Yapmış Evli
Kadınların Bağlanma
Yaralanmaları ile İlişki
Doyumları Arasındaki
İlişkinin İncelenmesi,
Saü Kadın Araştırmaları
Dergisi, 1(1) (2022), 74-
89.

Abstract: The aim of this study is to examine the relationship between attachment injuries and relationship satisfaction of married women who have had abortions. The research group of the study consists of 152 married women who have had at least one miscarriage during their marriage. "Personal Information Form", "Marital Attachment Injuries Scale" and "Relationship Satisfaction Scale" were used to collect data in the study. Descriptive statistics, Sperman Rho Correlation Analysis, Mann Whitney U Test and Kruskal Wallis H Test were used in the analysis of the data. According to the findings of the study, there are negative significant relationships between attachment injuries and relationship satisfaction of married women who have had abortion. Married women with children who have had abortions have lower attachment injury levels than those without children, while their relationship satisfaction is higher. In addition, as the number of children of married women who have had abortion increases, the level of attachment injury decreases, while their relationship satisfaction increases. Finally, it was found that attachment injuries and relationship satisfaction of married women who had abortion differed according to the participants' statements about how they were affected by the abortion experience. Those who stated that a miscarriage had a negative impact on their relationships had higher levels of attachment injury than the others. The findings obtained from the study were discussed based on the literature.

Keywords: Attachment Injuries, Relationship Satisfaction, Miscarriage, Women's Studies, Marriage

1. Giriş

Yetişkinlik döneminde bireyler için yakın ilişkiler önemli bir yer tutmaktadır. Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramına göre yetişkinlik yıllarına denk gelen "Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık" evresinde bulunan bireylerin, yakın ilişki geliştirmesinin ve sürdürülebilmesinin gelişimsel olarak işlevsellik açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır (Erikson, 2020). Yetişkinlik döneminde bireylerin kurduğu yakın ilişkilerin çeşitli biçimleri bulunmaktadır. Bunlardan biri de evliliğdir. Evlilik yetişkinlik dönemi yakın ilişkilerinin yasal bir zemine oturtulduğu bir ilişki biçimi olarak tanımlanabilmektedir (Doğan, 2007, s.208). Evlilik; hem evlenen bireylerin birbirlerinden hem de toplumun evli bireylerden birtakım beklentilerinin olduğu ve hem bireyi hem de toplumu etkileyen bir ilişkidir (Kızıldağ, 2019, s.3).

Evlilik bireylerin sağlığını ve mutluluğunu etkileyen bir ilişki biçimidir. Sağlıklı ve doyum veren bir evlilik ilişkisi, bireyleri olumlu yönde etkilemektedir. Evliliğin bireylerin fiziksel sağlıkları (Wichrama ve ark., 1997, Zhang ve Hayward, 2006), mutluluk düzeyleri (Glenn ve Weaver, 1981; Kaufman ve Taniguchi, 2010), iyi oluşları (Gove ve ark., 1983; Kim ve McKenry, 2002), psikolojik belirtileri (Hafner ve Spence, 1988), yaşam doyumları (Gattig ve Minkus, 2021; Ma ve Gu, 2022) ile ilişkili olduğunu ortaya koyan çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Evlilik ilişkisinin bireylerin yaşamlarına nasıl katkıda bulunduğu, evlilik ilişkisinin niteliği ile ilgilidir. Alanyazında evlilik ilişkisinin niteliği ile ilgili evlilik kalitesi, evlilik doyumunu, evlilik uyumu, çift uyumu gibi çeşitli kavramlar bulunmaktadır. Bu kavramlardan biri de ilişki doyumudur.

İlişki doyumunu, bireyin ilişki içerisinde deneyimlediği duygu, düşünce ve davranışlara ilişkin bir değerlendirmeyi ifade etmektedir (Hendrick, 1988). Lin ve Rusbult'a (1995) göre ise, ilişki doyumunu bireyin ilişkisine ve eşine ilişkin olumlu duyguları ve ilişki içerisinde ihtiyaçlarının ne kadar karşılandığı ile ilişkilidir. Evlilik ilişkisinde bireylerin ilişki doyumunun yüksek olması önemli görülmektedir ve evli bireylerin ilişki doyumları ile ilişkili değişkenleri inceleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. (Butzer ve Campbell, 2008; Kemer ve ark., 2016; Levenson ve Gottman, 1985; Toksöz ve Kolburan, 2018). İlişki doyumunu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, ilişki doyumunun akılcı olmayan inançlar (Sarı ve Owen, 2016); cinsel doyum (Byers, 2005); başa çıkma stratejileri (Ptacek ve Dodge, 1995); affetme eğilimi (Kachadourian ark., 2004) gibi çok sayıda değişken ile ilişkisi bulunmaktadır. İlişki doyumunu ile ilişkili değişkenlerden biri de bağlanmadır (Butzer ve Campbell, 2008; Candel ve Turliuc, 2019; Feeney, 2002; Kachadourian ve ark., 2004; Keelan ve ark., 1998; Towler ve Stuhlmacher, 2012; Noller ve Feeney, 1994).

Bağlanma, bireylerin önemli başkalarına yönelik doğuştan gelen güçlü bağlar geliştirme eğilimi olarak tanımlanmaktadır (Bowlby, 2014). Bu eğilim bebek dünyaya geldiğinde temel bakım veren kişiye yönelik olarak ortaya çıkmaktadır ve temel bağlanma figürü birincil bakıcı, çoğunlukla biyolojik anne olmaktadır. Bağlanma yalnızca bebeklik döneminde birincil bakıcı ile kurulan bir ilişki değildir, yaşam boyu devam eden dinamik bir süreçtir. Bebeklik döneminde temel bakım veren ile kurulan bu bağlar, yetişkinlik döneminde temelde romantik ilişki eşi ile devam etmektedir. Başka bir ifadeyle, bebeklik döneminde temel bağlanma figürü temel bakım veren

olurken, yetişkinlik döneminde romantik ilişki eşi olmaktadır (Bowlby, 2012; 2014; 2015). Bağlanma figürü ile kurulan bağlanma ilişkisi güvenli ya da güvensiz olabilmektedir. Bağlanma ile ilişki doyumu arasındaki ilişkilere yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde, eşlerine güvenli bağlanan bireylerin ilişki doyumlarının güvensiz bağlananlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Fricker ve Moore, 2002; Pistole, 1989; Stackert ve Bursik, 2003). Ayrıca bireylerin eşlerine güvenli bağlanma düzeyleri arttıkça ilişki doyumları da artmaktadır (Hammond ve Fletcher, 1991).

Romantik ilişkisi olan bireylerin eşlerine yönelik bağlanma ilişkilerini etkileyen bir değişken bağlanma yaralanmasıdır. Bağlanma yaralanması, bireylerin kritik ihtiyaçlarında eşlerinin onun için orada, ulaşılabilir ve cevap verebilir durumda olacağına ilişkin güveninin kırılmasına yol açan travmatik deneyimler olarak tanımlanmaktadır (Herman, 1992; Johnson, 1996). Bağlanma yaralanması deneyimi, bireyler arasındaki güvenli bağlanmaya zarar verir; ya eşler arasında var olan güvenli bağlanmayı güvensiz hale getirir ya da var olan güvensiz bağlanmayı şiddetlendirir (Johnson, 1996). Millikin'e (2000) göre, bağlanma yaralanması deneyimi güven ve ilişki doyumu üzerinde etkili olmaktadır. Bireylerin bağlanma yaralanması deneyimlemeleri onların ilişki doyumlarını düşürmektedir. Bu doğrultuda bireylerin hangi durumlarda bağlanma yaralanması deneyimlediklerini ortaya koymak, ilişki doyumunun azalmaması için bireyleri ve ilişkiyi güçlendirmek için yapılabilecek çalışmaların planlanabilmesi açısından önemli olacaktır. Bağlanma yaralanmaları deneyimi, eşin cevap verebilir ve ulaşılabilir olduğundan emin olmaya ihtiyaç duyulan, diğer zamanlara göre bireyin görece daha kırılgan olduğu kritik ihtiyaçlarında meydana gelmektedir (Johnson, 1996). Bu kritik ihtiyaçları emeklilik, taşınma, iş değişikliği gibi geçiş dönemleri; bir yakının ölümü, bir statünün kaybı gibi kayıp zamanları; kronik bir hastalık ile mücadele etme gibi hayati bir tehlike söz konusu olduğunda ya da belirsizlik zamanlarında meydana gelmektedir (Millikin, 2000). Bu ihtiyaçlarının hangi deneyimler olduğunun belirlenmesi bilhassa yapılabilecek önleyici çalışmalar için zemin oluşturacaktır. Düşük yapmak da, çiftler tarafından deneyimlenen bir kayıp türüdür (Beutel ark., 1995). Kadınlar, düşük yapma deneyimleri ile ilgili bazı psikolojik problemler gösterme eğilimindedir. Örneğin, düşük deneyiminin ardından kadınlarda akut stres bozukluğu (Keten ve ark., 2015) travma sonrası stres bozukluğu (Engelhard ve ark., 2006; Engelhard ve ark., 2001) gibi birtakım belirtilerin görüldüğünü ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır. Bu doğrultuda kadınları olumsuz yönde etkileyen bir kayıp deneyimi olarak düşük yapmanın evlilik ilişkisini de etkileyebilecek bir deneyim olduğu söylenebilir. Aynı zamanda bireylerin bağlanma yaralanması deneyimlemesi için kritik ihtiyaç anı olarak nitelendirilebilecek bir yaşantı olduğu da düşünülmektedir. Evli bireylerin ilişki doyumları ve evlilik kaliteleri üzerinde etkili olduğu bilinen bağlanma yaralanmalarını ortaya çıkaran yaşantıların belirlenmesi ve hangi deneyimlerin bağlanma yaralanması için risk faktörü olarak ortaya konulması planlanabilecek önleyici ve iyileştirici çalışmalar için önemlidir. Bu bağlamda bu çalışma ile düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmaları ile ilişki doyumları arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır.

2. Yöntem

2.1 Araştırma Modeli

Düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmaları ile ilişki doyumları arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlayan bu çalışma, ilişki araştırma şeklinde desenlenmiş nicel bir çalışmadır. İlişkisel araştırmalar, iki değişken arasındaki ilişkileri değişkenler üzerinde herhangi bir manipülasyon yapmadan inceleyen araştırmalardır (Fraenkel ve ark., 2012, s.331).

2.2. Araştırma Grubu

Bu çalışmanın araştırma grubunu evliliği süresince en az bir kez düşük yapmış 152 evli kadın oluşturmaktadır. Araştırma grubunun oluşturulmasında, evliliği süresince en az bir kez düşük yapmış olan, halen evli olan kadınlara ulaşılmaya çalışıldığı için, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, yürütülen çalışmanın amacına dayalı olarak belirli, sınırlayıcı bireysel özelliklere sahip kişiler üzerinde çalışmaya uygun örnekleme yöntemidir (Erkuş, 2011; Frankel ve ark., 2012).

Araştırma grubuna ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir:

Değişken		N	%	Min.	Mak.	X	S.S.
Yaş		152	100	23	61	33.75	6.89
Eğitim Durumu	İlkokul	8	5.30				
	Ortaokul	3	2.00				
	Lise/Önlisans	40	26.30				
	Lisans/Lisansüstü	101	66.40				
	Toplam	152	100				
Evlilik Biçimi	Görücü Usulü	37	24.30				
	Flört/Romantik İlişki	115	75.70				
	Toplam	100	100				
Evlilik Süresi		152	100	1	41	10.03	7.85
Çocuk Sayısı	0	28	18.40				
	1	53	34.90				
	2	54	35.50				
	3	13	8.60				
	4	4	2.60				
	Toplam	152	100				
Düşük Sayısı		152	100	1	8	1.57	.49
Düşük Etki	Olumsuz	7	4.60				
	Nötr(Etkilemedi)	110	72.40				
	Olumlu	35	23.00				
	Toplam	152	100				

Tablo 1 Araştırma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan evli kadınların yaşlarının 23 ile 61 arasında değiştiği görülmektedir. Eğitim durumları incelendiğinde katılımcıların 8’inin (% 5.30) ilkökul mezunu, 3’ünün (% 2.00) ortaokul mezunu, 40’ının (% 26.30) lise/önlisans mezunu, 101’inin (% 66.40) lisans/lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan evli kadınların 37’sinin (% 24.30) evlilik biçimi görücü usulü iken, 115’inin (% 75.70) flört / romantik ilişkidir. Katılımcıların evlilik süresi 1 ile 41 arasında değişirken; 28’inin (% 18.40) çocuğu bulunmamakta, 53’ünün (% 34.90) bir çocuğu, 54’ünün (% 35.50) iki çocuğu, 13’ünün (% 8.60) üç çocuğu ve

4'ünün (% 2.60) dört çocuğu bulunmaktadır. Araştırmaya katılan evli kadınların evlilikleri boyunca düşük yapma sayıları 1 ile 8 arasında değişmektedir. Katılımcıların 7'si (% 4.60) düşük deneyiminin evlilik ilişkilerini olumsuz etkilediğini ifade ederken, 35 (% 23.00) katılımcı olumlu yönde etkilediğini ifade etmiştir ve 110 (% 72.40) ise düşük deneyiminin evlilik ilişkilerini etkilemediğini ifade etmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışma kapsamında veri toplamak için Kişisel Bilgi Formu, Evlilikte Bağlanma Yaralanmaları Ölçeği (EBYÖ) ve İlişki Doyum Ölçeği (İDÖ) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu, bu araştırmada kullanılmak üzere araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Kişisel Bilgi Formu aracılığıyla çalışma grubundan yaş, eğitim durumu, meslek, evlilik biçimi, evlilik süresi, çocuk sayısı, düşük sayısı ve düşük yapmanın evlilik ilişkilerini nasıl etkilediği bilgileri edinilmiştir.

EBYÖ; evli bireylerin bağlanma yaralanma düzeylerini belirlemek amacıyla Terzi İlhan ve Işık (2021) tarafından geliştirilmiştir; "güvensiz bağlanma" ve "travma" olarak adlandırılan iki boyut ve 17 maddeden oluşan ölçek 5'li Likert tipi derecelendirme ölçeği ile puanlanmaktadır. Ölçekteki 2, 3, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 15 ve 16. maddeler bağlanma boyutunda ve 1, 4, 5, 7, 8, 10 ve 17. maddeler travma boyutunda yer almaktadır; 9. madde ters puanlanmaktadır. Tüm ölçekten alınabilecek en düşük puan "17", en yüksek puan "85"tir. Ölçekteki tüm maddelerin tamamının toplanmasıyla toplam puan elde edilmektedir, puanlardaki artış, deneyimlenen bağlanma yaralanması düzeyinin arttığını yansıtmaktadır. Ölçeğin açıklanan varyansı bağlanma boyutu için %46,632, travma boyutu için %10,057, ölçeğin toplamı için %56,689 olarak hesaplanmıştır. İç tutarlılık katsayısı bağlanma boyutu için .94, travma boyutu için .88, ölçeğin tamamı için .94 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma kapsamında EBYÖ için gerekli olan, evliliği olumsuz yönde etkileyen yaşam olayı olarak, düşük yapmak belirlenmiştir. Bu çalışma için iç tutarlılık katsayıları bağlanma boyutu için .92, travma boyutu için .87 ve EBYÖ toplam puanları için .90 olarak hesaplanmıştır.

İDÖ; Rusbult ve ark. (1998) tarafından geliştirilen ve Büyüksahin ve ark., (2005) tarafından Türkçeye çevrilip uyarlanan İlişki İstikrarı Ölçeği'nin alt boyutlarından biridir. On maddeden oluşan İDÖ'nin ilk beş maddesi ölçme kalitesini artırmak amacıyla kullanılmaktadır. Ölçeğin değerlendirilmesinde son beş madde kullanılmaktadır. Ölçeğin değerlendirilmesinde kullanılan son beş madde 9'lu Likert tipi derecelendirme ölçeği ile puanlanmaktadır. Ölçekteki son beş maddenin toplanmasıyla toplam puan elde edilmektedir, puanlardaki artış, ilişki doyumunun arttığını yansıtmaktadır. İDÖ'nin iç tutarlılık katsayısı orijinal ölçek için yapılan üç ayrı çalışmada .92 ila .95 arasında gözlenmiştir. Ölçeğin açıklanan varyansı % 21,76 ve iç tutarlılık katsayısı ise .84 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma için İDÖ toplam puanlarına ilişkin iç tutarlılık katsayısı .96 olarak hesaplanmıştır.

2.4. İşlem

Bu çalışma kapsamında katılımcılardan veriler çevrimiçi formlar aracılığıyla elde edilmiştir. Sosyal medya hesapları aracılığıyla yapılan duyurulardan sonra araştırma kriterlerine uygun olan (en az bir kez düşük yapmış ve evli kadınlar) ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan bireylere araştırmanın amacı ve kapsamı ile ilgili bilgi verilmiş ve katılmayı kabul eden katılımcılarla çevrimiçi form iletilmiştir. Elde edilen veriler betimsel istatistikler, Sperman

Rho Korelasyon Analizi, Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H Testi yöntemleri ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 21.0 paket programı kullanılmıştır.

3. Bulgular

Düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmaları ile ilişki doyumları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bu çalışma kapsamında ilk olarak elde edilen verilere ilişkin genel bir bilgi vermesi amacıyla betimsel analizler yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Değişken	N	Ranj	Min	Mak	$\bar{x}$	Ss	Varyans
Bağlanma	152	39,00	10,00	49,00	13,27	6,91	47,71
Travma	152	26,00	7,00	33,00	15,52	7,21	52,01
EBYD*	152	63,00	17,00	80,00	28,79	12,09	146,26
İDD**	152	7,80	1,00	8,80	7,07	3,53	3,53

*Evlilikte Bağlanma Yaralanmaları Düzeyi; **İlişki Doyum Düzeyi

Tablo 2 Betimsel Analizler Tablosu

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların EBYÖ’nin bağlanma alt boyundan elde edilen puanların 10.00 ile 49.00 arasında ($\bar{x} = 13.27$, $ss=6.91$), travma boyutundan elde edilen puanların 7.00 ile 33.00 arasında ($\bar{x} = 15.52$, $ss=7.21$) ve toplam puanların 17.00 ile 80.00 arasında ($\bar{x} = 28.79$, $ss=12.09$) değiştiği görülmektedir. İDÖ toplam puanları ise 1.00 ile 8.80 arasında ($\bar{x} = 7.07$, $ss=3.53$) değişmektedir.

Betimsel analizlerin ardından araştırma kapsamında elde edilen verilerin normal dağılıp dağılmadığını test etmek amacıyla Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 3’te verilmiştir:

Değişken	İstatistik	Sd	p
Bağlanma	,318	152	,000
Travma	,150	152	,000
EBYÖ	,165	152	,000
İDÖ	,179	152	,000

Tablo 3 Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

Tablo 3 incelendiğinde düşük yapmış evli kadınların bağlanma ($p=0,318$ $p<0,05$), travma ($p=0,150$ $p<0,05$), bağlanma yaralanması ($p=0,165$ $p<0,05$) ve ilişki doyumu ($p=0,179$ $p<0,05$) puanlarına ilişkin Kolmogorov-Smirnov normallik testleri anlamlı çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla araştırma kapsamında elde edilen verilerin normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Bu nedenle de yapılan analizlerde parametrik olmayan istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

Düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanması ve ilişki doyum puanlarının evlilik biçimine (görücü usulü ya da flört/romantik ilişki) ve çocuk sahibi olup olmama (çocuk var ya da çocuk yok) durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4’te verilmiştir:

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Güvensiz Bağlanma	Görücü Usulü	37	81,03	2998,00	1960,0	,433
	Flört/romantik ilişki	115	75,04	8630,00		
Travma	Görücü Usulü	37	80,51	2979,00	1979,00	,523
	Flört/romantik ilişki	115	75,21	8649,00		
EBYD*	Görücü Usulü	37	81,24	3006,00	1952,00	,451
	Flört/romantik ilişki	115	74,97	8622,00		
İDD**	Görücü Usulü	37	73,88	2733,50	2030,50	,676
	Flört/romantik ilişki	115	77,34	8894,50		
Güvensiz Bağlanma	Çocuk Yok	28	89,14	2496,00	1382,00	,067
	Çocuk Var	124	73,65	9132,00		
Travma	Çocuk Yok	28	104,68	2931,00	947,00	,000
	Çocuk Var	124	70,14	8697,00		
EBYD*	Çocuk Yok	28	103,48	2897,50	980,50	,000
	Çocuk Var	124	70,41	8730,50		
İDD**	Çocuk Yok	28	71,93	2014,00	1608,00	,541
	Çocuk Var	124	77,53	9614,00		

*Evlilikte Bağlanma Yaralanmaları Düzeyi **İlişki Doyum Düzeyi

Tablo 4 Evlilik Biçimine Göre U Testi Bulguları

Tablo 4 incelendiğinde düşük yapmış evli bireylerin güvensiz bağlanma, travma, bağlanma yaralanması ve ilişki doyum düzeylerinin evlilik biçimine (görücü usulü ya da flört/romantik ilişki) göre farklılaşmadığı görülmektedir.

Düşük yapmış evli bireylerin güvensiz bağlanma ve ilişki doyum düzeylerinin de çocuk sahibi olup olmama (çocuk var ya da çocuk yok) durumuna göre farklılaşmadığı görülürken; travma düzeyleri ve bağlanma yaralanması düzeylerinin çocuk sahibi olma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($U=947.00, p<0.01$; $U=980, p<0.01$). Başka bir ifadeyle, düşük yapmış evli kadınların travma puanları ve bağlanma yaralanmaları puanları halihazırda çocuk sahibi olup olmamalarına göre farklılaşmaktadır. Sıra ortalamaları göz önünde bulundurulduğunda düşük yapmış evli kadınlardan çocuk sahibi olmayanların travma ve bağlanma yaralanması düzeylerinin çocuk sahibi olanlardan anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görülmektedir. Başka bir ifadeyle çocuk sahibi olan düşük yapmış evli kadınların travma ve bağlanma yaralanması düzeyleri çocuk sahibi olmayan düşük yapmış kadınlardan daha düşüktür.

Düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanması düzeyleri, ilişki doyumları, evlilik süreleri, çocuk sayıları ve düşük sayıları ile ilişkili olup olmadığı incelemek amacıyla Spearman Rho Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir:

Değişken	Evlilik Süresi	Çocuk Sayısı	Düşük Sayısı	Bağlanma	Travma	EBYD	İDD
Evlilik Süresi	1						
Çocuk Sayısı	,745**	1					
Düşük Sayısı	,175*	,122	1				

Güvensiz Bağlanma	,045	-,099	,123	1			
Travma	-,141	-,264**	,178*	,397**	1		
EBYD***	-,102	-,244**	,161*	,624**	,950**	1	
İDD****	,068	,118	-,053	-,468**	-,340**	-,410**	1

*p<0,05; **p<0,01; ***Evlilikte Bağlanma Yaralanmaları Düzeyi; ****İlişki Doyum Düzeyi

Tablo 5 Evlilik Süresi, Çocuk Sayısı, Düşük Sayısı ile Bağlanma Yaralanmaları ve İlişki Doyumu Arasındaki İlişkiler

Tablo 5 incelendiğinde düşük yapmış evli kadınların güvensiz bağlanma, travma, bağlanma yaralanması ve ilişki doyum düzeyleri ile evlilik süresi arasında anlamlı ilişkiler bulunmadığı görülmektedir.

Çocuk sayıları ile güvensiz bağlanma ve ilişki doyum düzeyleri arasında da anlamlı bir ilişki bulunmazken, çocuk sayısı ile travma ($r=-0.264$, $p<0.01$) ve bağlanma yaralanması düzeyi ($r=-0.244$, $p<0.01$) arasında düşük düzeyde olumsuz yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Başka bir ifadeyle, düşük yapmış evli kadınların çocuk sayısı arttıkça travma ve bağlanma yaralanması düzeylerinin azaldığı görülmektedir.

Düşük sayısı ile güvensiz bağlanma ve ilişki doyum düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Ancak düşük sayısı ile travma ($r=0.178$, $p<0.05$) ve bağlanma yaralanması ($r=0.161$, $p<0.05$) arasında düşük düzeyde olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Düşük yapmış evli kadınların yaptıkları düşük sayısı arttıkça travma ve bağlanma yaralanması düzeylerinin de arttığı görülmektedir.

Son olarak güvensiz bağlanma ($r=-0.468$, $p<0.01$), travma ($r=-0.340$, $p<0.01$) ve bağlanma yaralanmaları düzeyleri ($r=-0.410$, $p<0.01$) arasında orta düzeyde olumsuz yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Düşük yapmış evli kadınların güvensiz bağlanma, travma ve bağlanma yaralanmaları düzeyleri arttıkça ilişki doyumlarının düştüğü görülmektedir.

Düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanması ve ilişki doyum düzeylerinin düşük yapmalarının evlilikleri üzerindeki etkisine ilişkin görüşlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 6'da verilmiştir:

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Güvensiz Bağlanma	Olumsuz	7	131,29	2	17,66	,00
	Nötr	110	77,71			
	Olumlu	35	61,74			
Travma	Olumsuz	7	113,86	2	7,54	,00
	Nötr	110	71,62			
	Olumlu	35	84,36			
EBYD*	Olumsuz	7	129,36	2	11,28	,00
	Nötr	110	72,25			
	Olumlu	35	79,27			
İDD**	Olumsuz	7	21,43	2	17,87	,00
	Nötr	110	74,02			
	Olumlu	35	95,30			

*Evlilikte Bağlanma Yaralanmaları Düzeyi **İlişki Doyum Düzeyi

Tablo 6 Düşük Yapmanın Evlilik İlişkisi Üzerindeki Etkisine Göre H Testi Bulguları

Tablo 6 incelendiğinde düşük yapmış evli kadınların güvensiz bağlanma, travma, bağlanma yaralanması ve ilişki doyumlarının düşük yapmalarının evlilik ilişkilerini nasıl etkilediği ile ilgili görüşlerine göre farklılaştığı görülmektedir, $X^2(sd=2, n=152)=17.66, p<0.05$; $X^2(sd=2, n=152)=7.54, p<0.05$; $X^2(sd=2, n=152)=11.28, p<0.05$; $X^2(sd=2, n=152)=17.87, p<0.05$. Sıra ortalamaları göz önünde bulundurulduğunda düşük yapmış evli kadınlardan düşük yapmanın evlilik ilişkilerini olumsuz yönde etkilediğini düşünen kadınların güvensiz bağlanma, travma, bağlanma yaralanması düzeylerinin, düşük yapmanın evlilik ilişkilerini etkilemediğini ve olumlu yönde etkilediğini düşünen kadınlardan anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmektedir. Düşük yapmanın evlilik ilişkilerini olumsuz yönde etkilediğini düşünen kadınların ilişki doyumları düşük yapmanın evlilik ilişkilerini etkilemediği ve olumlu yönde etkilediğini düşünen kadınlardan daha düşük olduğu görülmektedir.

4. Tartışma

Bu çalışmanın amacı düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmaları ile ilişki doyumları arasındaki ilişkileri incelemektedir. Araştırmanın amacı doğrultusunda, bağlanma yaralanmasının alt boyutları olan güvensiz bağlanma ve travma düzeyleri ve bağlanma yaralanması düzeyleri ile ilişki doyumu arasında anlamlı ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda çalışmaya katılan düşük yapmış evli kadınların güvensiz bağlanma, travma ve bağlanma yaralanmaları düzeyleri ile ilişki doyumları arasında anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Buna göre katılımcıların güvensiz bağlanma, travma ve bağlanma yaralanması düzeyleri arttıkça ilişki doyumlarının azaldığı ve güvensiz bağlanma, travma ve bağlanma yaralanması düzeyleri azaldıkça ilişki doyumlarının arttığı bulunmuştur. Alanyazında bağlanma yaralanması deneyiminin evlilik ilişkisinin niteliğini etkilediğine ilişkin bulgular yer almaktadır. Millikin'e (2000) göre bağlanma yaralanması evli çiftlerin ilişki doyumlarını etkileyen bir deneyimdir. Terzi İlhan (2000) tarafından özel gereksinimli çocuğu olan evli bireyler üzerinde yapılan çalışmada da bağlanma yaralanması deneyimi ile çift uyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur. Bu çalışmaya göre bireylerin bağlanma yaralanması düzeyleri arttıkça çift uyumlarının azaldığı görülmüştür. Güvensiz bağlanma ile ilişkinin niteliği arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda güvensiz bağlanma ile ilişki doyumu (Kachadourian ve ark., 2004; Pistole, 1989; Brennan ve Shaver, 1995), evlilik doyumu (Butzer ve Campbell, 2008; Feeney, 2002; Meyers ve Landsberger, 2002), çift uyumu (Martins ve ark., 2015; Rennebohm ark., 2017; Sousa-Gomes ve ark., 2022;) ve evlilik uyumu (Lussier ve ark., 1997; Özmen ve Atik, 2010; Senchak ve Leonard, 1992) arasında ilişki olduğunu ortaya çalışmalar bulunmaktadır. Düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmalarının ilişki doyumlarını yordayıp yordamadığına ilişkin yapılan analizlerin bulguları incelendiğinde, katılımcıların güvensiz bağlanma, travma ve bağlanma yaralanması düzeylerinin ilişki doyumlarını anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür. Buna göre düşük yapmış evli kadınların ilişki doyumlarını büyük oranda bağlanma yaralanmalarının açıkladığı bulunmuştur. Buna göre bağlanma yaralanması deneyiminin evli bireylerin ilişki doyumlarını etkileyen önemli bir yaşantı olduğu söylenebilir. Bağlanma yaralanmaları ile ilgili yapılan çalışmalar da benzer şekilde bağlanma yaralanması deneyiminin evlilik ilişkisinin niteliğini önemli derecede etkileyen bir deneyim olduğunu belirtmektedir (Johnson,

1996; Makinen, 2004; Millikin, 2000). Düşük yapmak, kadınların yaşamını etkileyen önemli bir kayıp deneyimi olarak bağlanma yaralanmasına yol açabilmektedir. Bağlanma yaralanması, eşler arasındaki güvenli bağlanmaya zarar vermektedir. İlişkilerde güvensiz bağlanma arttıkça ilişki doyumu azaldığı için bağlanma yaralanması deneyiminin bireylerin ilişki doyumlarını etkilediği söylenebilir. Aynı zamanda bağlanma yaralanması bireyin daha kırılgan olduğu ve desteğe ihtiyaç duyduğu kritik ihtiyaç anlarında, eşin bireyin ihtiyaç duyduğu desteği sunmadığı durumlarda deneyimlenmektedir. Düşük yapmak kadınlar için psikolojik belirtilere yol açabilen bir kayıp deneyimidir. Bu kayıp sırasında eşi tarafından ihtiyaç duyduğu desteğin sunulup sunulması, düşük yapan kadınların ilişki doyumlarını etkileyen önemli bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmaları ile ilişki doyumlarının evlilik süreleri ve evlilik biçimleri ile ilişkilerini incelemek üzere elde edilen bulgular göz önünde bulundurulduğunda, katılımcıların hem bağlanma yaralanmaları hem de ilişki doyumlarının evlilik süreleri ile ilişkili olmadığı ve aynı zamanda hem bağlanma yaralanmalarının hem de ilişki doyumlarının evlilik biçimlerine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Alanyazında evlilik süresi ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bu bulguyu destekleyen ve desteklemeyen çalışmaların yer aldığı görülmektedir. Taşköprü (2013) tarafından evlilik doyumu ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasında ilişkileri incelemek amacıyla yapılan çalışmada evlilik süresi ile evlilik doyumu arasında olumsuz bir ilişki olduğu, evlilik süresi arttıkça evlilik doyumunun azaldığı bulgusu elde edilmiştir. Benzer şekilde Karney ve Bradbury (1995) ve Kurdek (1999) tarafından yapılan çalışmalarda da evlilik süresi ile ilişki doyumu arasında olumsuz ilişki olduğu bulunmuştur. Bu çalışmanın bulgusunu ile çelişen çalışmaların yanı sıra destekleyen çalışmalar da bulunmaktadır. Çağ ve Yıldırım (2013) tarafından evlilik doyumunu yordayan ilişki ve kişisel değişkenleri incelemek üzere yapılan çalışmada evlilik süresinin evlilik doyumunu yordamadığı bulgusu elde edilmiştir. Benzer şekilde Demirli ve Kendir (2016), Abe ve Oshio (2018), Vural Batık ve Kalkan (2017) ve Johnson, Zabriskie ve Hill (2006) tarafından yürütülen çalışmalarda da evlilik süresi ile evlilik doyumu anlamlı ilişkiler olmadığı bulunmuştur. Evlilik biçiminin ilişki doyumu üzerinde etkili olup olmadığını inceleyen çalışmalar incelendiğinde ise, evlilik süresi gibi evlilik biçimi ile ilgili de alanyazında farklı bulgular bulunmaktadır. Örneğin Şendil ve Korkut (2008) tarafından yapılan çalışmada evlilik uyumu puanlarında evlilik biçimine göre anlamlı farklılık bulunurken, Pehlivanlı ve İkizer'in (2020) çalışmasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Düşük deneyimi, evlilik ilişkisini doğrudan değil, bir kayıp deneyimi olarak dolaylı olarak etkileyen bir deneyimdir. Bu çerçevede düşük deneyimine dayalı olarak evlilik ilişkisi ile ilgili değişkenlerin araştırıldığı bu çalışmada evlilik biçimi, evlilik süresi gibi evlilik yapısı ile ilgili değişkenlere göre anlamlı ilişkilerin olmaması düşük yapma deneyimi ile ilişkili olabilir. Düşük yapma deneyiminin evlilik ilişkisi üzerindeki etkileri evliliğin yapısı ile ilgili değişkenlerden daha çok eşler arasındaki ilişki ile ya da düşük deneyimi sırasında eşin tutumu ile ilgili olabilir.

Düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmaları ile ilişki doyumlarının çocuk sahibi olup olmamaları ve çocuk sayıları ile ilişkilerini incelemek üzere elde edilen bulgular göz önünde bulundurulduğunda, katılımcıların çocuk sayıları ile güvensiz bağlanma ve ilişki doyumu arasında ilişki olmadığı ve benzer bir şekilde katılımcıların güvensiz bağlanma ve ilişki doyumlarının çocuk sahibi olup olmama durumuna göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Alanyazında çocuk sayısı ile ilgili yapılan çalışmalarda çocuk sahibi olmayanların evlilik doyumlarının, çocuk sahibi olanlardan daha yüksek olduğu ve çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumunun azaldığı bulgusu yer almaktadır (Çelik, 2006; Girgin ve Şık, 2018; Kaynak Malatyalı ve Büyükşahin Sunal, 2020). Ancak katılımcıların travma ve bağlanma yaralanmaları ile çocuk sayıları arasında anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Buna göre düşük yapmış evli kadınların çocuk sayıları arttıkça travma ve bağlanma yaralanması düzeylerin azaldığı görülmüştür. Benzer şekilde katılımcıların travma ve bağlanma yaralanması puanlarının çocuk sahibi olup olmama durumuna göre farklılaştığı bulunmuştur. Buna göre çocuk sahibi olmayan düşük yapmış evli kadınların travma ve bağlanma yaralanması düzeylerinin çocuk sahibi olanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu güvensiz bağlanma ve ilişki doyumu ile çocuk sahibi olma ve çocuk sayısı ile ilişkili bulgularla birlikte değerlendirildiğinde, düşük yapmış evli kadınlar için çocuk sahibi olup olmama durumu ve çocuk sayısının evlilik ile ilişkili değişkenler üzerinde farklı etkileri olabileceği düşünülebilir. Ayrıca düşük yapmış evli kadınlar için, çocuk sahibi olmanın koruyucu bir işlevi olabileceği de düşünülebilir.

Son olarak düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmaları ve ilişki doyumlarının, düşük deneyiminin evlilik ilişkilerine etkisine ilişkin ifadelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre düşük yapmanın evlilik ilişkilerini olumsuz etkilediğini ifade eden katılımcıların güvensiz bağlanma, travma ve bağlanma yaralanması puanlarının, düşük yapmanın evlilik ilişkilerini etkilemediğini ifade eden ve olumlu etkilediğini ifade eden katılımcılara göre daha düşük olduğu bulunmuştur. Johnson'a (1996) göre, zorlayıcı deneyimler ve kırgınlıklar bütün çiftler arasında yaşanırken her çift bağlanma yaralanması deneyimlemektedir. Millikin'e (2000) göre ise iki çift benzer zorlayıcı deneyimler geçirseler bile çiftlerden biri bu deneyimi daha kolaylıkla atlatabilirken diğer çift ise bağlanma yaralanması deneyimleyebilir. Terzi İlhan'ın (2020) özel gereksinimli çocuğu olan evli bireylerin kişilik özellikleri, bağlanma yaralanmaları ve çift uyumları arasındaki ilişkiyi incelemek üzere yapılan çalışmada evli bireylerin bağlanma yaralanmaları deneyimlerinin kişilik özelliklerine göre farklılaştığı ortaya konulmuştur. Bu çalışmada ise bağlanma yaralanması deneyimi, düşük yapmış kadınların bu deneyimi nasıl değerlendirdiklerine göre farklılaşmıştır, düşük yapmanın evlilik ilişkilerini olumsuz etkilediğini ifade eden kadınların bağlanma yaralanmaları daha yüksek bulunmuştur. Düşük yapmanın evlilik ilişkilerini olumlu etkilediğini ifade eden katılımcıların güvensiz bağlanma düzeylerinin etkilemediğini ifade edenlerden daha düşük olduğu bulunurken, travma ve bağlanma yaralanması düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Düşük yapmış olmanın evlilik ilişkilerini olumsuz etkilediğini ifade eden kadınların ilişki doyumlarının olumlu etkilediğini ve etkilemediğini ifade eden kadınlardan daha düşük olduğu bulgusu elde edilmiştir ve etkilemediğini ifade edenlerin ilişki doyumlarının da olumlu etkilediğini ifade edenlerden daha düşük olduğu görülmüştür. Bu dikkat çekici bir bulgudur. Düşük yapma deneyiminin evlilik ilişkilerini olumlu yönde etkilediğini ifade edenlerin bağlanma yaralanmalarının bu deneyimin evlilik ilişkilerini etkilemediğini ifade edenlerden daha yüksek olmasına rağmen, ilişki doyumlarının da daha yüksek olması çift yılmazlığı kavramını düşündürmektedir. Conolly (2005) tarafından çift yılmazlığı, ilişki içerisinde deneyimlenen bir zorluk karşısında çiftlerin toparlanmalarını ve zorlayıcı deneyimin üstesinden başarılı bir şekilde gelerek uyum göstermelerini sağlayan süreçler şeklinde tanımlanmaktadır. Venter ve Snyder (2009) tarafından ise çift yılmazlığı, çiftin yaşanan bir zorluğun üstesinden gelme konusundaki

yeteneği şeklinde tanımlanmıştır. Çift yılmazlığı ile ilgili yapılan tanımlar ve bu çalışmada düşük deneyiminden evlilik ilişkilerini olumsuz etkilediğini ifade eden kadınların, bu deneyimden yüksek bağlanma yaralanması deneyimleyerek etkilenmelerine rağmen ilişki doyumlarının da yüksek olması, düşük deneyimden ilişkilerinin olumlu etkilendiğini ifade eden kadınların ilişkilerinde çift yılmazlığının yüksek olması ile açıklanabilir.

5. Sonuç ve Öneriler

Düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmaları ile ilişki doyumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yürütülen bu çalışmadan elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir:

- Düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmaları ve ilişki doyumları evlilik biçimlerine göre farklılaşmamaktadır. Aynı zamanda bağlanma yaralanmaları ve ilişki doyumları, evlilik süreleri ile de ilişkili değildir.
- Düşük yapmış evli kadınların güvensiz bağlanma ve ilişki doyum düzeyleri çocuk sahibi olup olmama durumlarına göre farklılaşmamaktadır ve çocuk sayıları ile de ilişkili değildir. Ancak travma ve bağlanma yaralanması düzeyleri çocuk sahibi olup olmama durumlarına göre farklılaşmaktadır. Çocuk sahibi olan düşük yapmış evli kadınların travma ve bağlanma yaralanması düzeyleri, çocuk sahibi olmayanlardan daha düşüktür. Benzer şekilde düşük yapmış evli kadınların travma ve bağlanma yaralanması düzeyleri ile çocuk sayıları ilişkilidir. Çocuk sayıları arttıkça travma ve bağlanma yaralanması düzeyleri düşmektedir. Buna göre çocuk sahibi olmanın düşük yapmış evli kadınlar için koruyucu bir faktör olabileceği düşünülebilir.
- Düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmaları ile ilişki doyumları ilişkilidir. Bağlanma yaralanmaları düzeyleri arttıkça ilişki doyumları azalmaktadır. Buna göre düşük yapmanın bağlanma yaralanması deneyimi için bir risk faktörü olduğu söylenebilir. Bu bağlamda düşük yapmış evli kadınların ilişkisel olarak desteklenmeye ihtiyaç duydukları söylenebilir.
- Düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanması ve ilişki doyum düzeyleri, düşük yapma deneyiminin ilişkilerine etkisini nasıl ifade ettiklerine göre farklılaşmaktadır. Düşük yapma deneyiminin evliliklerini olumsuz etkilediğini ifade eden kadınların güvensiz bağlanma, travma ve bağlanma yaralanması düzeyleri en düşüktür. Benzer şekilde ilişki doyumları da en düşüktür. Ancak düşük yapma deneyiminin evliliklerini olumlu etkilediğini ifade eden kadınların travma ve bağlanma yaralanması düzeyleri, etkilemediğini ifade edenlerden daha yüksek olmasına karşın güvensiz bağlanma düzeyleri daha düşük ve ilişki doyumları daha yüksektir. Buna göre düşük yapmanın evlilik ilişkisini olumlu etkilediğini ifade edenlerin, düşük yapma deneyiminden özellikle travmatik düzeyde evlilik ilişkilerinin etkilendiğini ancak ilişkisel anlamda güçlendikleri söylenebilir. Bu bağlamda travma sonrası büyüme, ilişkisel yılmazlık gibi etkilerin söz konusu olabileceği düşünülebilir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak bu çalışmanın bulguları çalışma kapsamında amaçlı örnekleme yöntemi ile ulaşılan 152 düşük yapmış evli kadından elde edilen verilerle sınırlıdır. Ayrıca verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür. Daha büyük ve normal dağılım gösteren örneklemeler ile düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmaları ile ilişki doyumları arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar yürütülebilir.

Düşük deneyiminin erkeklerin evlilik ilişkilerini nasıl etkilediğini inceleyen ve eşlerin her ikisinin de katıldığı çift (dyadic) çalışmaları yürütülebilir. Bu çalışma kapsamında düşük yapmış evli kadınların bağlanma yaralanmaları ile ilişki doyumları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Düşük deneyiminin evlilik ilişkisini nasıl etkilediğine ilişkin farklı değişkenlerle yürütülen çalışmalar yapılabilir. Bu çalışma kapsamında bağlanma yaralanmasına yol açan olay olarak düşük yapmış olmak belirlenmiştir. Bağlanma yaralanmasına yol açabileceği düşünülen farklı riskli durumlara yönelik çalışmalar yapılabilir. Bu çalışma kapsamında düşük yapmış evli kadınların evlilik ilişkileri ve bağlanma yaralanması deneyimleri nicel bir çalışma ile incelenmiştir. Düşük yapma deneyimine ilişkin bağlanma yaralanması deneyimi ve evlilik ilişkisi üzerindeki etkileri nitel araştırmalar ile derinlemesine incelenebilir. Çalışmaya katılan bütün kadınlar düşük yapmış olmasına karşın, bu deneyimin evlilik ilişkisi üzerinde farklı etkileri olduğu görülmüştür. Düşük deneyiminden evlilik ilişkileri olumlu etkilenen, olumsuz etkilenen ve etkilenmeyenlerin bireysel ve ilişki dinamiklerini inceleyen çalışmalar yürütülebilir.

Kaynakça

- Abe, S., & Oshio, A. (2018). Does Marital Duration Moderate (Dis)Similarity Effects of Personality on Marital Satisfaction? *Sage Open*, 8(2), 1- 7.
- Beutel, M., Deckardt, R., Von Rad, M., & Weiner, H. (1995). Grief and Depression After Miscarriage: Their Separation, Antecedents, and Course. *Psychosomatic Medicine*, 57(6), 517-526,
- Bowlby, J. (2012). Bağlanma. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Bowlby, J. (2014). Ayrılma. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Bowlby, J. (2015). Kaybetme. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Brennan, K. A., & Shaver, P. R. (1995). Dimensions of adult attachment, affect regulation, and romantic relationship functioning. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 21(3), 267-283,
- Butzer, B., & Campbell, L. (2008). Adult Attachment, Sexual Satisfaction, and Relationship Satisfaction: A Study of Married Couples. *Personal relationships*, 15(1), 141-154.
- Büyükşahin, A., Hasta, D., & Hovardaoğlu, S. (2005). İlişki İstikrarı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması [Investment Model Scale: Validity and Reliability Study]. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 25-37.
- Byers, E. S. (2005). Relationship Satisfaction and Sexual Satisfaction: A Longitudinal Study of Individuals in Long-term Relationships. *Journal of Sex Research*, 42(2), 113-118.
- Candel, O. S., & Turliuc, M. N. (2019). Insecure Attachment and Relationship Satisfaction: A Meta-analysis of Actor and Partner Associations. *Personality and Individual Differences*, 147, 190-199.
- Conolly, C. M. (2005). A Qualitative Exploration of Resilience in Long-term Lesbian Couples. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 13(3).
- Çağ, P., & Yıldırım, İ. (2013). Relational and Personal Predictors of Marital Satisfaction. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 13-23.
- Çelik, M. (2006). *Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Demirli, C., & Kendir, M. (2016). Evlilik Doyumu Üzerinde Anne Baba Tutumunun Etkisinin İncelenmesi. *Education Sciences*, 11(3), 96-113.
- Doğan, İ. (2007). *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*. Ankara: Pegem.
- Engelhard, I. M., van den Hout, M. A., & Arntz, A. (2001). Posttraumatic Stress Disorder After Pregnancy Loss. *General Hospital Psychiatry*, 23(2), 62-66.

- Engelhard, I. M., Van Den Hout, M. A., & Schouten, E. G. (2006). Neuroticism and Low Educational Level Predict the Risk of Posttraumatic Stress Disorder in Women After Miscarriage or Stillbirth. *General hospital psychiatry*, 28(5), 414-417.
- Erikson, E. H (2020). İnsanın 8 Evresi. İstanbul: Okyanus.
- Erkuş, A. (2011). Davranış Bilimleri İçin Bilimsel Araştırma Süreci (3.Baskı). Ankara: Seçkin.
- Feeney, J. A. (2002). Attachment, Marital Interaction, and Relationship Satisfaction: A Diary Study. *Personal Relationships*, 9(1), 39-55.
- Frankel, J. R., Wallen, N. E., Hyun, HH (2012). How to Design and Evaluate Research in Education. New York: McGraw-Hill.
- Fricker, J., & Moore, S. (2002). Relationship Satisfaction: The Role of Love Styles and Attachment Styles. *Current Research in Social Psychology*, 7(11), 182-204.
- Feeney, J. A., Noller, P., & Callan, V. J. (1994). Attachment Style, Communication and Satisfaction in the Early Years of Marriage. *Personal Relationships*. 1 (4), 333- 348.
- Gattig, A., & Minkus, L. (2021). Does Marriage Increase Couples' Life Satisfaction?. *Comparative Population Studies*, 46, 123-148.
- Girgin, B., & Şik, B. A. (2018). Çatalca'da Yaşayan Evli Bireylerin Bağlanma Stilleri, Romantik Kıskançlık Düzeyleri ve Evlilik Doyumları Arasındaki İlişki. *Aydın Sağlık Dergisi*, 4(2), 41-54.
- Glenn, N. D., & Weaver, C. N. (1981). The Contribution of Marital Happiness to Global Happiness. *Journal of Marriage and the Family*, 161-168.
- Gove, W. R., Hughes, M., & Style, C. B. (1983). Does Marriage Have Positive Effects on the Psychological Well-being of the Individual?. *Journal of health and social behavior*, 24(2), 122-131.
- Hafner, R. J., & Spence, N. S. (1988). Marriage Duration, Marital Adjustment and Psychological Symptoms: A Cross-sectional Study. *Journal of clinical psychology*, 44(3), 309-316.
- Hammond, J. R., & Fletcher, G. J. (1991). Attachment Styles and Relationship Satisfaction in the Development of Close Relationships. *New Zealand Journal of Psychology*, 20, 56-56.
- Hendrick, S. S. (1988). A Generic Measure of Relationship Satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 93-98.
- Herman, J. L. (1992). Complex PTSD: A Syndrome in Survivors of Prolonged and Repeated Trauma. *Journal of Traumatic Stress*, 5(3), 377-391.
- Johnson, S. M. (1996). *The Practice of Emotionally Focused Marital Therapy: Creating Connection*. Brunner/Mazel.
- Johnson, H. A., Zabriskie, R. B., & Hill, B. (2006). The Contribution of Couple Leisure Involvement, Leisure Time, and Leisure Satisfaction to Marital Satisfaction. *Marriage & Family Review*, 40(1), 69-91.
- Kachadourian, L. K., Fincham, F., & Davila, J. (2004). The Tendency to Forgive in Dating and Married Couples: The role of Attachment and Relationship Satisfaction. *Personal Relationships*, 11(3), 373-393.
- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1995). The Longitudinal Course of Marital Quality and Stability: A Review of Theory, Methods, and Research. *Psychological Bulletin*, 118(1), 3-34.
- Kaufman, G., & Taniguchi, H. (2010). Marriage and Happiness in Japan and the United States. *International Journal of Sociology of the Family*, 25-48.
- Kaynak Malatyalı, M., & Büyükaşahin Sunal, A. (2020). Evli Çiftlerde Bağlanma Boyutları ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkide Evlilik Gücünün Aracı Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 35(85), 65-78.
- Keelan, J. P. R., Dion, K. K., & Dion, K. L. (1998). Attachment Style and Relationship Satisfaction: Test of a Self-disclosure Explanation. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue Canadienne des Sciences du Comportement*, 30(1), 24-35.

- Kemer, G., Yıldız, E. Ç., & Bulgan, G. (2016). Emotional Dependency and Dysfunctional Relationship Beliefs as Predictors of Married Turkish Individuals' Relationship Satisfaction. *The Spanish Journal of Psychology*, 19.
- Keten, H. S., Gençođlan, S., Dalgacı, A. F., Avcı, F., Satan, Y., Ölmez, S., & Çelik, M. (2015). Gebelik Kaybı Sonrası Akut Stres Bozukluđunun Deđerlendirilmesi. *Cukurova Medical Journal*, 40(2), 226-232.
- Kızıldağ, S. (2019). Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma. (Ed. N. Özabacı. Evlilik ve Yakın İlişkiler). Ankara: Pegem.
- Kim, H. K., & McKenry, P. C. (2002). The Relationship between Marriage and Psychological Well-being: A Longitudinal Analysis. *Journal of Family Issues*, 23(8), 885-911.
- Kurdek, L. A. (1999). The Nature and Predictors of the Trajectory of Change in Marital Quality for Husbands and Wives over the First 10 Years of Marriage. *Developmental psychology*, 35(5), 1283.
- Levenson, R. W., & Gottman, J. M. (1985). Physiological and Affective Predictors of Change in Relationship Satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49(1), 85.
- Lin, Y. H. W., & Rusbult, C. E. (1995). Commitment to Dating Relationships and Cross-sex Friendships in America and China. *Journal of Social and Personal Relationships*, 12(1), 7-26.
- Lussier, Y., Sabourin, S., & Turgeon, C. (1997). Coping Strategies as Moderators of the Relationship between Attachment and Marital Adjustment. *Journal of Social and Personal Relationships*, 14(6), 777-791.
- Ma, L., & Gu, D. (2022). The Role of Marriage in the Life Satisfaction and Mortality Association at Older Ages: Age and Sex Differences. *Aging & Mental Health*, 1-9.
- Makinen, J. A. (2004). *Resolving Attachment Injuries in Couples: Relating Process to Outcome*. (Doctoral Dissertation), University of Ottawa.
- Meyers, S. A., & Landsberger, S. A. (2002). Direct and Indirect Pathways between Adult Attachment Style and Marital Satisfaction. *Personal Relationships*, 9(2), 159-172.
- Millikin, J. W. (2000). *Resolving Attachment Injuries in Couples Using Emotionally Focused Therapy: A Process Study* (Doctoral dissertation), State University.
- Pehlivanlı, E., & İkizer, G. (2020). Kırsal ya da Kentsel Bölgelerde Evlilik: Evlilik Doyumu ve Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar Üzerine Bir İnceleme. *Uludađ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(38), 361-395.
- Pistole, M. C. (1989). Attachment in Adult Romantic Relationships: Style of Conflict Resolution and Relationship Satisfaction. *Journal of social and personal relationships*, 6(4), 505-510.
- Ptacek, J. T., & Dodge, K. L. (1995). Coping Strategies and Relationship Satisfaction in Couples. *Personality and social psychology bulletin*, 21(1), 76-84.
- Rennebohm, S. B., Seebeck, J., & Thoburn, J. W. (2017). Attachment, Dyadic Adjustment, and Social Interest: An Indirect Effects Model. *The Journal of Individual Psychology*, 73(3), 208-224.
- Rusbult, C. E., Martz, J. M., & Agnew, C. R. (1998). The Investment Model Scale: Measuring Commitment Level, Satisfaction Level, Quality of Alternatives, and Investment Size. *Personal relationships*, 5(4), 357-387.
- Özmen, O., & Atik, G. (2010). Attachment Styles and Marital Adjustment of Turkish Married Individuals. *Procedia-social and Behavioral Sciences*, 5, 367-371.
- Sarı, T., & Owen, K. F. (2016). Examining the Predictive role of Irrational Romantic Relationship Beliefs and Attachment Dimensions on Relationship Satisfaction. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 204-216.
- Senchak, M., & Leonard, K. E. (1992). Attachment Styles and Marital Adjustment among Newlywed Couples. *Journal of Social and Personal relationships*, 9(1), 51-64.

- Sousa-Gomes, V., Lemos, L., Moreira, D., Ribeiro, F. N., & Fávero, M. (2022). Predictive Effect of Romantic Attachment and Difficulties in Emotional Regulation on the Dyadic Adjustment. *Sexuality Research and Social Policy*, 1-16.
- Stackert, R. A., & Bursik, K. (2003). Why am I Unsatisfied? Adult Attachment Style, Gendered Irrational Relationship Beliefs, and Young Adult Romantic Relationship Satisfaction. *Personality and individual differences*, 34(8), 1419-1429.
- Şendil, G., & Korkut, Y. (2008). Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 28, 15-34.
- Taşköprü, M. (2013). *Evlilik Doyumu ile Problem Çözme Becerileri, Stresle Başa Çıkma ve Evlilik Süresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Bilim Üniversitesi, İstanbul.
- Terzi İlhan, S. (2020). *Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Evli Bireylerin Kişilik Özellikleri ile Çift Uyumları Arasındaki İlişkide Bağlanma Yaralanmalarının Aracı Rolü*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Terzi İlhan, S. & Işık, Ş. (2021). A Validity and Reliability Study on the Development of Marital Attachment Injuries Scale. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 11(63), 543-566.
- Toksöz, İ., & Kolburan, Ş. G. (2018). Evli Bireylerde Bağlanma Stiller ve Bilişsel Esnekliğin İlişki Doyumuna Etkisi. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 4(2), 17-34.
- Towler, A. J., & Stuhlmacher, A. F. (2013). Attachment Styles, Relationship Satisfaction, and Well-being in Working Women. *The Journal of social psychology*, 153(3), 279-298.
- Venter, N. & Snyders, R. (2009). Resilience in Intimate Relationships. *New Voices in Psychology*, 5(1), 63-85.
- Vural Batık, M, & Kalkan, M. (2017). Evlilikte Algılanan Sorun Çözme Becerileri ve Evlilik Doyumu. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2630-2646.
- Wickrama, K. A. S., Frederick O. Lorenz, Rand D. Conger, & Glen H. Elder Jr. (1997). Marital Quality and Physical Illness: A Latent Growth Curve Analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 59(1), 143-155.
- Zhang, Z., & Hayward, M. D. (2006). Gender, the Marital Life Course, and Cardiovascular Disease in Late Midlife. *Journal of Marriage and Family*, 68(3), 639-657.

Makale Bilgi Formu
Yazar(lar)ın Katkıları: Makale iki yazarlıdır. Yazarların bu çalışmaya katkıları eşit düzeydedir.
Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazarlar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.
Destek/Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kar amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.
Etik Onay ve Katılımcı Rızası: “Düşük Yapmış Kadınların Bağlanma Yaralanmaları ile İlişki Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir. Yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulduğu, toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmadığı yazar tarafından beyan edilmiştir.
Not: Bu çalışma 7-10 Ekim 2021 tarihinde gerçekleşen 22. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi’nde Sözlü Bildiri olarak sunulmuştur.
Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır..